

Установа адукацыі  
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

**ЗАЦВЯРДЖАЮ**

Прарэктар па вучэбнай рабоце  
БДУКМ

\_\_\_\_\_ С. Л. Шпарло

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2021 г.

Рэгістрацыйны № ВД-\_\_ / вуч.

**УСЕАГУЛЬНАЯ ГІСТОРЫЯ**  
**Раздзел 4. НАЙНОЎШЫ ЧАС**

*Вучэбная праграма  
ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне  
для спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа  
і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках)*

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі I ступені 1-23 01 12-2013 па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках), вучэбных планаў установы вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках). Рэгістрацыйныя нумары Е-23-1-86/17, Е 23-1-87/вуч. ад 04.07.2017

### **СКЛАДАЛЬНІК**

*Л.У. Ландзіна*, дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат гістарычных навук

### **РЭЦЭНЗЕНТЫ:**

*Д.А. Мігун*, прафесар кафедры гісторыка-культурнай спадчыны дзяржаўнай установы адукацыі «Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы», кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

*Д.Г. Ларыёнаў*, дацэнт кафедры гісторыі Новага і Найноўшага часу Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

### **РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:**

*кафедрай* гісторыі Беларусі і музеязнаўства ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 9 ад 29.04.2020);

*прэзідыумам* вучэбна-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 10.06.2020)

Адказы за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказы за выпуск: Л. У. Ландзіна

## ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Гістарычныя дысцыпліны ўваходзяць у лік асноўных для падрыхтоўкі спецыялістаў сацыякультурнай сферы. Вывучэнне гісторыі ваУВА накіравана на фарміраванне асобы, якая павінна свядома арыентавацца ў грамадскім жыцці, кваліфікавана аналізаваць мінулае і сучаснае, усведамляць прыярытэт агульначалавечых каштоўнасцей, паважаць і захоўваць гісторыка-культурную спадчыну. Адзначаныя сацыяльныя і прафесійныя кампетэнцыі ў максімальнай ступені павінны быць у спецыялістаў, занятых у сферы музейнай справы.

Вучэбная праграма прызначана для рэалізацыі на першай ступені вышэйшай адукацыі. Вучэбная дысцыпліна «Усеагульная гісторыя. Раздзел. 4. Найноўшы час» з'яўляецца заключнай часткай комплекснага вывучэння ўсеагульнай гісторыі, разглядае гістарычныя працэсы і падзеі ў сусветным маштабе на працягу XX – пачатку XXI ст. Асаблівая важнасць і цікавасць адзначага перыяду вызначаецца ўключэннем у гэты перыяд падзей нядаўняга мінулага і сучаснасці. Гэта выклікае эффект уключанасці кожнага праз уласную памяць ці памяць старэйшага пакалення ў разглядаемыя працэсы і падзеі.

*Метадалагічнай асновай* выкладання з'яўляецца спалучэнне фармацыйнага і цывілізацыйнага (культуралагічнага) падыходаў. Гэта дазваляе, з аднаго боку, прасачыць стадыяльнасць і змену этапаў грамадскага развіцця, а з другога – максімальна ўлічыць цывілізацыйныя асаблівасці асобных краін і рэгіёнаў. У адпаведнасці з прынцыпам гістарызму і гісторыка-генетычным метадам матэрыял выкладаецца ў храналагічнай паслядоўнасці.

У вучэбнай праграме адлюстраваны таксама комплекс праблем, якія характарызуюць сацыякультурнае развіццё грамадства. Адпаведна, вывучаецца развіццё навукі, тэхнікі, літаратуры і мастацкай культуры перыяду. Зроблены акцэнт на вывучэнне гісторыі паўсядзённасці, што ўключае не толькі вывучэнне матэрыяльнай культуры, але і разгляд сацыяльнай псіхалогіі, індывідуальных і калектыўных уяўленняў, эвалюцыі гендарных, сямейна-шлюбных адносін і г. д.

*Мэтай* вучэбнай дысцыпліны з'яўляецца фарміраванне прафесійных кампетэнцый будучых спецыялістаў-

музеязнаўцаў і іх сацыялізацыі, што прадугледжвае таксама і ўменні набываць новыя веды і прымяняць іх у прафесійным і штодзённым асяроддзі.

Адзначаная мэта прадугледжвае вырашэнне наступных *задач*:

- вызначэнне месца, ролі і зместу перыяду найноўшай гісторыі;
- абгрунтаванне перыядызацыі, а таксама высвятленне праблем вылучэння перыядаў;
- усведамленне цэласнасці сусветна-гістарычнага працэсу;
- стварэнне комплекснай карціны развіцця сусветнай цывілізацыі з сістэмным бачаннем гістарычнага працэсу праз сінхранізацыю, правядзенне аналогій, параўнанне, вылучэнне сувязяў прычын і наступстваў;
- раскрыццё ўнутранай логікі гістарычных працэсаў і падзей, прасочванне іх дынамікі і ўзаемасувязі;
- выхаванне цікавасці і павагі да гісторыка-культурнай спадчыны іншых народаў; суаднясенне дасягненняў сусветнай і айчыннай матэрыяльнай і духоўнай культуры;
- забеспячэнне пераемнасці і ўзаемасувязі матэрыялу выкладаемага курса як з ведамі, атрыманымі ў агульнаадукацыйнай школе, так і са зместам сумежных дысцыплін праз міжпрадметныя сувязі.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт *павінен ведаць*:

- гістарычнае значэнне перыяду, крытэрыі перыядызацыі, змест і структуру курса;
- асноўныя тэндэнцыі, працэсы і падзеі ў развіцці цывілізацый, краін і народаў;
- сувязь прычын і наступстваў гістарычных падзей і працэсаў, суадносіны гістарычнай пераемнасці і нераўнамернасці;
- асаблівасці зместу і развіцця заходняй і ўсходняй цывілізацыйнай мадэлі;
- уплыў сацыяльных і культурных інстытутаў на практыку палітычнай дзейнасці.

Студэнт павінен *умець*:

- выкарыстоўваць асноўныя і дадатковыя крыніцы па выкладаемым курсам, вызначаць іх змест і сацыяльную накіраванасць;

– аналізаваць гістарычныя працэсы і падзеі, параўноўваць і інтэрпрэтаваць розныя пункты гледжання, выпрацоўваць і аргументаваць уласныя меркаванні;

– чытаць інфармацыю гістарычных карт, схем, дыяграм, а таксама ілюстрацыйнага матэрыялу;

– прымяняць у кантэксце сусветнай гісторыі веды па сумежных дысцыплінах (сусветнай мастацкай культуры, філасофіі, сусветнай літаратуры, рэлігіязнаўстве, культуралогіі, айчыннай гісторыі і г. д.).

Рэалізуючы прыведзеныя задачы, выкладчык можа акцэнтаваць увагу на тых ці іншых праблемах з улікам канкрэтнай аўдыторыі ці змены колькасці гадзін. Таму магчымыя (у межах адведзеных гадзін) карэктывы ў рамках рабочай праграмы з захаваннем зместу і прапорцый выкладаемага матэрыялу.

Зместам вучэбнай дысцыпліны «Усеагульная гісторыя. Раздзел 4. Найноўшы час» прадугледжана фарміраванне наступных кампетэнцый у адпаведнасці з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі I ступені па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках):

Акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-1. Валодаць і ўжываць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам.

АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі.

АК-4.

Валодаць міждысцыплінарным падыходам пры вырашэнні праблем.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Усеагульная гісторыя. Раздзел 4. Найноўшы час» прадугледжана 176 гадзін, з якіх 76 гадзін – аўдыторныя заняткі.

Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 44 гадзіны, семінарскія заняткі – 32 гадзіны. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў – экзамен.

# ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

## Уводзіны

### *Тэма 1. Гістарычны змест Найноўшага часу.*

#### *Перыядызацыя*

Прадмет курса. Месцанайноўшайгісторыіў сусветным гістарычным працэсе. Храналагічныя рамкі. Перыядызацыя і яе варыянты. Мэты і задачы вывучэння вучэбнай дысцыпліны.

Першая і Другая сусветныя войны як паказчык крызісу заходняй цывілізацыі. Альтэрнатыўнасць мадэляў развіцця краін пасля Першай сусветнай вайны. Буржуазная дэмакратыя. Савецкая мадэль. Фашызм.

Біпалярнасць свету пасля Другой сусветнай вайны. Халодная вайна і яе праявы. Лакальныя канфлікты пасля Другой сусветнай вайны. Крушэнне каланіялізму. «Тры міры». Змены ў міжнародных адносінах пасля 1985 г. Распад СССР і крушэнне біпалярнага свету. Праблемы і перспектывы постсавецкай прасторы.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя. Постіндустрыяльнае (інфармацыйнае) грамадства. Карэнныя змены ў тэхналогіях, ладзе і стылі жыцця. Сацыяльныя наступствы НТР. Цывілізацыйны крызіс і пошукі шляхоў выйсця з яго. Шматграннасць і стылявая разнастайнасць культуры ў XX – пачатку XXI ст.

### **Раздзел I. Краіны свету ў міжваенны час**

#### *Тэма 2. Вынікі Першай сусветнай вайны.*

##### *Версальска-Вашынгтонская сістэма*

Заканчэнне Першай сусветнай вайны. Кастрычніцкая рэвалюцыя ў Расіі. Брэсцкі мірны дагавор і яго ўмовы. Эканамічны і сацыяльна-палітычны стан краін Захаду пасля заканчэння Першай сусветнай вайны. Капітуляцыя Германіі. Брэсцкі дагавор і яго ўмовы.

Парыжская мірная канферэнцыя. Асноўныя праблемы еўрапейскага ўрэгулявання. Пазіцыі і інтарэсы вядучых дзяржаў. Версальскі дагавор з Германіяй, яго ўмовы і наступствы. Падпісанне дагавораў з Аўстрыяй, Турцыяй, Балгарыяй,

Венгрыяй. Знікненне імперый і развіццё нацыянальных дзяржаў. Адносіны да Савецкай Расіі. Стварэнне Лігі Нацый і яе задачы.

Імкненне ЗША да гегемоніі. Вашынгтонская канферэнцыя. «Дагавор пяці дзяржаў». «Дагавор дзевяці дзяржаў». Канчатковае афармленне Версальска-Вашынгтонскай сістэмы, яе моцныя і слабыя бакі.

### ***Тэма 3. Міжнародныя адносіны ў 20–30-я гг. XX ст. Стварэнне асяродкаў Другой сусветнай вайны***

Усталяванне Версальска-Вашынгтонскай сістэмы і стабілізацыя 20-х гг. «Рускае», «польскае» і «германскае» пытанні і іх вырашэнне. Савецка-германскае збліжэнне. Генуэзская канферэнцыя і Рапальскі дагавор. План Даўэса. Прызнанне СССР заходнімі краінамі. Роля Лігі Нацый. Пакт Брыяна–Келага. Імкненне Германіі да статусу раўнапраўнай дзяржавы. Дапамога Германіі з боку ЗША і Вялікабрытаніі. Уступленне Германіі ў Лігу Нацый.

Змены на міжнароднай арэне пасля ўсталявання фашысцкіх рэжымаў. Знешнепалітычныя прэтэнзіі Італіі і яе нападзенне на Эфіопію. Япона-савецкія і япона-кітайскія адносіны. Увядзенне германскіх войскаў у Рэйнскую дэмілітарызаваную зону. Аншлюс Аўстрыі. Мюнхенская змова, расчляненне і акупацыя Чэхаславакіі. «Палітыка суцішэння» Германіі з боку заходніх краін. Намаганні СССР па стварэнні сістэмы калектыўнай бяспекі, прычыны іх няўдачы.

Перадумовы савецка-германскага збліжэння. Пакт аб ненападзенні. Сакрэтны пратакол і яго змест. Падрыхтоўка нападения Германіі на Польшчу. Пагаршэнне сітуацыі на Далёкім Усходзе.

### ***Тэма 4. Кастрычніцкая рэвалюцыя і ўстанаўленне савецкай улады ў Расіі. Грамадзянская вайна***

Становішча ў краіне вясной–восенню 1917 г. Асноўныя праблемы і альтэрнатывы развіцця расійскага грамадства. Палітычныя партыі і іх праграмы. Дзейнасць і крызісы Часовага ўрада. Нота Мілюкова. Правал наступлення на фронце. Агітацыйная работа большавікоў. Красавіцкія тэзісы.

Крызіс улады летам 1917 г. Мяцеж Л. Карнілава і яго наступствы. Абвяшчэнне Расіі рэспублікай. Большавізацыя

Саветаў. Падрыхтоўка і правядзенне ўзброенага паўстання ў Петраградзе.

II Усерасійскі з'езд Саветаў. Першыя дэкрэты савецкай улады. Мерапрыемствы ў эканамічнай і сацыяльнай галінах. Усталяванне савецкай улады ў рэгіёнах былой Расійскай імперыі. Барацьба за выхад з вайны. Брэсцкі дагавор, яго ўмовы і наступствы.

Пачатак Грамадзянскай вайны. Роспуск Устаноўчага сходу. «Чырвоны» і «белы» тэрор. Стварэнне УНК. Сацыяльны склад і палітычныя мэты «белага» і «чырвонага» лагераў. Лёс царскай сям'і. Ваенныя дзеянні 1918–1921 гг. Стварэнне Чырвонай арміі. Барацьба з Дзянікіным, Калчаком, Юдзенічам, Врангелем. Прычыны няўдачы Белага руху. Інтэрвенцыя заходніх краін у Савецкую Расію. Высадка войскаў Францыі, Англіі, ЗША, Японіі. Барацьба з Польшчай. Падаўленне большавікамі ўнутранай контррэвалюцыі. Барацьба з нацыянальна-дэмакратычнымі партыямі ў Беларусі, Украіне, Сярэдняй Азіі і на Каўказе.

Сацыяльна-эканамічнае становішча краіны. Палітыка ваеннага камунізму і яе мерапрыемствы. Сацыяльныя праблемы ў грамадстве і антыбольшавіцкія паўстанні. Перадумовы пераходу да нэпа.

### ***Тэма 5. Буржуазна-дэмакратычныя рэвалюцыі ў Еўропе пасля Першай сусветнай вайны***

Наяўнасць розных мадэляў грамадскага развіцця ў міжваенны час. Фактар распаўсюджвання ідэй сацыялізму і нацыянальнага самавызначэння. Нераўнамернасць развіцця розных груп краін Захаду.

Лістападаўская рэвалюцыя 1918–1919 гг. у Германіі. Прычыны і пачатак рэвалюцыі. Сацыял-дэмакраты і камуністы і барацьба пlynяў у германскай сацыял-дэмакратыі. Саветы і СНУ – германскі варыянт двоеўладдзя. Мерапрыемствы СНУ ў рамках рэфармісцкай мадэлі. Барацьба камуністаў і сацыял-дэмакратаў. I Усегерманскі з'езд Саветаў. Стварэнне КППГ і абвастрэнне яе канфрантацыі з урадам. Падаўленне камуністычнага руху ў Германіі. Савецкая рэспубліка ў Баварыі і яе падзенне. Выбары ў Нацыянальны сход. Абвяшчэнне Веймарскай рэспублікі. Канстытуцыя 1919 г. Значэнне Лістападаўскай рэвалюцыі.



Рэвалюцыя 1918 г. у Аўстрыі. Абвяшчэнне Аўстрыі рэспублікай. Стварэнне КПА. Устанаўленне буржуазна-дэмакратычнага ладу ў краіне. Рэвалюцыя 1919 г. у Венгрыі. Абвяшчэнне рэспублікі, утварэнне КПВ. Савецкая рэспубліка ў Венгрыі.

### ***Тэма 6. Заходняе грамадства ў 20–30-я гг. ХХ ст.***

#### ***Стабілізацыя і сусветны эканамічны крызіс***

Фактары эканамічнага развіцця. Навукова-тэхнічны прагрэс. Адкладзены попыт. Станаўленне масавай вытворчасці, канверсійнай сістэмы, стварэнне новых галін прамысловасці.

Стабілізацыя ў сацыяльна-палітычным жыцці грамадства. Сацыял-рэфармізм і буржуазна-дэмакратычная мадэль развіцця краін Еўропы. Урбанізацыя. Змены ў ладзе жыцця і сацыяльнай структуры грамадства. Рабочы і сацыял-дэмакратычны рух у перыяд стабілізацыі.

Прычыны і складаючыя эканамічнага крызісу. Пачатак сусветнага эканамічнага крызісу, яго праявы ў прамысловасці, аграрным сектары, фінансах, знешнім гандлі і глыбіня ў розных краінах. Сацыяльныя наступствы крызісу і этатысцкія меры выхаду з яго.

«Новы курс» як прыклад дзяржаўнага рэгулявання эканомікі. Вынікі выбараў 1932 г. у ЗША і палітычныя мэты Ф. Рузвельта. Групы мерапрыемстваў у рамках «новага курса». «Санацыя» прамысловасці, сельскагаспадарчай вытворчасці, банкаў. Прымусовае картэліраванне. Сістэма мерапрыемстваў па забеспячэнні занятасці насельніцтва і сацыяльнай падтрымцы беспрацоўных. Вынікі «новага курса». ЗША напярэдадні Другой сусветнай вайны.

#### ***Тэма 7. Рабочы рух у міжваенны час***

Сацыял-дэмакратыя, яе радыкальная і рэфармісцкая плыні. Стварэнне Камуністычнага інтэрнацыянала і дамінаванне ў ім УКП (б). Бернскі інтэрнацыянал. «2 1/2-гі» інтэрнацыянал. Стварэнне камуністычных партый у еўрапейскіх краінах у 20–30-я гг. Стварэнне Сацыялістычнага інтэрнацыянала. Прафсаюзны рух і яго роля.

Удзел сацыял-дэмакратаў у палітычным жыцці заходніх краін у міжваенны час. Стабілізацыя 20-х гг. і яе ўплыў на ра-

бочы рух. Канфрантацыя сацыял-дэмакратаў і камуністаў і яе ўплыў на разгортванне падзей у асобных еўрапейскіх краінах.

Сусветны эканамічны крызіс і яго ўплыў на рабочы рух. Барацьба за адзіны фронт супраць фашызму ў 30-я гг.

### ***Тэма 8. Фашызм і яго асаблівасці ў Італіі***

Канцэпцыі сутнасці і ўзнікнення фашызму. Палітычныя, эканамічныя, сацыяльныя, псіхалагічныя карані фашызму. Фашызм як агульнаеўрапейская з'ява. Уплыў на фашызацыю Еўропы вынікаў Другой сусветнай вайны. «Феномен натоўпу» індустрыяльнага грамадства. Асобныя характарыстыкі фашысцкіх лідараў і іх уздзеянне на аўдыторыю. Тэарэтычныя асновы фашызму. Антыгуманнасць фашысцкай ідэалогіі.

Італія – краіна ўзнікнення фашызму. Становішча ў краіне. Палітычная праграма Б. Мусаліні. Палітычны крызіс 1922 г. і прыход фашыстаў да ўлады. Змены ў палітычным ладзе краіны. Пагадненне Ватыкана з урадам Мусаліні. Авенцінскі блок.

Эканамічнае развіццё Італіі ў гады фашызму. «Карпаратыўная дзяржава» і «рэжым аўтарккі». Знешнепалітычныя мэты Італіі напярэдадні Другой сусветнай вайны.

### ***Тэма 9. Германскі фашызм. Трэці рэйх у 1933–1945 гг.***

Эканамічныя, сацыяльна-палітычныя і псіхалагічныя карані германскага фашызму. Канцэптуальная распрацоўка фашысцкай ідэалогіі. Стварэнне НСДАП. Асоба А. Гітлера і яго «Майн кампф». «Піўны путч».

Эканамічныя і палітычныя складанасці Веймарскай рэспублікі. Барацьба нацыстаў за лідарства ў палітычным жыцці. Падпал Рэйхстага і Лейпцыгскі працэс. Падтрымка нацыстаў вярхушкай германскай буржуазіі. Прычыны няўдачы стварэння адзінага антыфашысцкага фронту ў Германіі і роля ў гэтым сацыял-дэмакратаў і камуністаў. Прыход Гітлера да ўлады і трансфармацыя палітычнай сістэмы Германіі.

Унутраная палітыка Трэцяга рэйха. Адносіны да розных палітычных, нацыянальных і сацыяльных груп у грамадстве. Таталітарная сістэма і яе праяўленні. Зліццё партыйнай улады з дзяржаўнай. Эканамічнае развіццё Германіі. Этатызм. Прыярытэтычныя кірункі развіцця прамысловасці. Знешнепалітычныя

мэты Германіі і іх рэалізацыя напярэдадні Другой сусветнай вайны.

### ***Тэма 10. Іспанія ў 20–30-я гг. Грамадзянская вайна і ўсталяванне фашызму***

Эканамічнае і палітычнае становішча пасля Першай сусветнай вайны. Спецыфіка развіцця краіны. Ваенна-манархічная дыктатура Прыма дэ Рывера. Пачатак рэвалюцыі і ўстанаўленне рэспублікі. Мерапрыемствы рэспубліканскага ўрада.

Стварэнне Народнага фронту і яго перамога на выбарах 1936 г. Асаблівасці іспанскага фашызму. Фашысцкі мяцеж. Грамадзянская вайна 1936–1939 гг. Абарона Мадрыда і меры рэспубліканскага ўрада. Роля Камуністычнай партыі. Міжнародная салідарнасць з Іспанскай рэспублікай. Роля СССР. Палітыка «неўмяшальніцтва» заходніх краін. Італа-германская інтэрвенцыя. Падзенне рэспублікі і яго прычыны. Усталяванне дыктатуры Ф. Франка.

### ***Тэма 11. Францыя ў 20–30-я гг. XX ст.***

Становішча Францыі пасля Першай сусветнай вайны. Шматпартыйнасць і палітычная нестабільнасць як рыса палітычнага жыцця краіны. «Нацыянальны блок», яго праграма і мерапрыемствы. «Левы блок». Урад Р. Пуанкарэ і яго дзейнасць. Знешняя палітыка Францыі ў 20-я гг. Рурскі крызіс. Адносіны з СССР і Германіяй.

Сусветны эканамічны крызіс і яго ўплыў на Францыю. Урадавая нестабільнасць. Актывізацыя фашысцкага руху і яго спецыфіка ў Францыі. Стварэнне Народнага фронту і яго прыход да ўлады. Мерапрыемствы Народнага фронту і іх значэнне. Прычыны падзення Народнага фронту.

Пагаршэнне ўнутрыпалітычнага становішча Францыі ў другой палове 30-х гг. Актывізацыя прапаганды фашысцкіх і правых партый. Знешнепалітычныя арыенціры ўрада Францыі. Каланіяльная палітыка Францыі. Становішча краіны напярэдадні Другой сусветнай вайны.

### ***Тэма 12. Краіны Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропы ў міжваенны час***

Асаблівасці эканамічнага, сацыяльна-палітычнага і нацыянальнага развіцця рэгіёна. Палітычная нестабільнасць. Фашызмы краін. Эканамічны ўздым 20-х гг. у Чэхаславакіі. Урадавая кааліцыя і яе распад. Сусветны эканамічны крызіс і яго праявы ў Чэхаславакіі. Знешнепалітычныя мэты Чэхаславакіі і яе лёс у 1938–1939 гг.

Усталяванне таталітарных рэжымаў у Балгарыі і Югаславіі. Адрэжэнне незалежнасці Польшчы. Дзейнасць першага польскага ўрада. Ю. Пілсудскі. Месца Польшчы ў Версальска-Вашынгтонскай сістэме. Польска-савецкая вайна. Рыжскі мірны дагавор. Пераварот 1926 г. Рэжым санацыі Польшчы і сусветны эканамічны крызіс. Адносіны Польшчы з Германіяй і СССР напярэдадні Другой сусветнай вайны.

### *Тэма 13. СССР у 20–30-я гг.*

Наступствы Грамадзянскай вайны і палітыкі ваеннага камунізму. Супраціўленне ўладзе бальшавікоў. Кранштацкае паўстанне. Сутнасць нэпа. Нэп у сельскай гаспадарцы, прамысловасці, фінансах, гандлі. Вынікі і прычыны згортвання нэпа. Барацьба ў партыі па праблемах развіцця краіны.

Адносная дэмакратызацыя палітычнага жыцця ў 20-я гг. Дзейнасць прафсаюзаў, камсамола, нацыянальных і жаночых арганізацый. Ліквідацыя рэшткаў шматпартыйнасці. Аўтарытарныя тэндэнцыі ў кіраванні краінай. Утварэнне СССР. Смерць У. І. Леніна і ўнутрыпартыйная барацьба. Супрацьстаянне І. В. Сталіна і Л. Д. Троцкага. Знешнепалітычнае становішча СССР у 20-я гг. Савецка-германскія адносіны і «паласа прызнанняў» СССР.

Сталінская мадэль развіцця СССР і яе ўсталяванне ў 30-я гг. Індустрыялізацыя. Калектывізацыя. Культурная рэвалюцыя. Іх мэты, правядзенне, вынікі. Умацаванне таталітарызму ў палітычным жыцці СССР. Прычыны і фактары ўсталявання культу асобы Сталіна. Канстытуцыя 1936 г. Фарміраванне камандна-адміністрацыйнай сістэмы і бюракратыі. Змены ў складзе УКП(б). Палітычныя працэсы 30-х гг. Разгром фракцыйных груп у УКП(б). Масавыя рэпрэсіі ў горадзе і на вёсцы. Спалучэнне таталітарызму ў кіраванні і энтузіязму працоўных.

СССР наярэдадні Другой сусветнай вайны. Мабілізацыя рэсурсаў і ўмацаванне дырэктывных метадаў кіравання. Адносіны з Германіяй і падпісанне Пакта аб ненападзенні.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

## ***Тэма 14. Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін Азіі ў міжваенны час***

Становішча азіяцкіх краін як калоній і напалову калоній заходніх дзяржаў. Сельская гаспадарка і панаванне монакультуры. Прамысловасць і яе пачатковае становішча. Укладанні замежнага капіталу ў эканоміку азіяцкіх краін, іх фінансавая і палітычная залежнасць ад крэдыторыў і інвестараў. Своеасаблівасць сацыяльнай структуры нееўрапейскага грамадства. Традыцыйны ўклад жыцця. Каставыя, кланавыя, радавныя перажыткі. Рэлігійны і нацыянальны фактары ў сацыяльных адносінах і канфліктах. Трансфармацыя традыцыйнага ладу жыцця пад уплывам заходніх краін.

Становішча *Японіі* як адзінай дзяржавы, якая пазбегла пераўтварэння ў калонію. Стабілізацыя 20-х гг. Барацьба за знешнія рынкі. Частковая лібералізацыя 20-х гг. і фашызацыя краіны ў 30-я гг. Японскі мілітарызм, узмацненне тэнаізму і самурайскага духу. Мемарандум Танака. Япона-амерыканскія супярэчнасці. Захоп Маньчжурый. Нападзенне на Кітай. Сутыкненні з СССР на Далёкім Усходзе.

## ***Тэма 15. Ідэалогія і практыка нацыянальна-вызваленчых рухаў азіяцкіх краін***

Узаемасувязь рэлігійна-нацыянальных фактараў і ідэалогій нацыянальна-вызваленчага руху.

Гандызм. Грамадскія і гуманістычныя погляды М. К. Гандзі і ўплыў на яго ідэй Л. Талстога і Кастрычніцкай рэвалюцыі. Ахімса, сварадж, сац'яграха. Мірнае супраціўленне. Закон аб кіраванні Індыяй 1919 г. Дзейнасць Індыйскага нацыянальнага кангрэса. ІНК і Мусульманская ліга. Фарміраванне радыкальнага і камуністычнага руху ў Індыі. Роля М. К. Гандзі ў вызваленні Індыі ад англійскага панавання.

Кемалізм і яго «шэсць прынцыпаў». Кемалісцкая рэвалюцыя 1918 г. Дзейнасць М. Кемаля па кансалідацыі грамадства. Абвяшчэнне Турцыі рэспублікай. Кемалізм як урадавая ідэалогія. Прыняцце першай рэспубліканскай канстытуцыі і рэфармаванне грамадства. Усталяванне аднапартыйнага рэжыму.

Сун'ятсенізм. «Тры народных прынцыпы» Сунь Ятсена. Стварэнне партыі Гаміньдан. Сінхайская рэвалюцыя ў Кітаі. Палітычная барацьба ў краіне. Прычыны і асаблівасці рэвалюцыі 1925–1927 гг. Раскол краіны. Пераварот Чан Кай-

шы. Інтэрвенцыя заходніх дзяржаў. Мерапрыемствы ўрада Гаміньдана. Адносіны з СССР і ваенная дапамога Савецкага Саюза. Гаміньдан і Камуністычная партыя Кітая. Узнікненне савецкіх раёнаў і I з'езд саветаў Кітая. Барацьба Гаміньдана і КПК. Становішча краіны напярэдадні Другой сусветнай вайны.

### ***Тэма 16. Сацыякультурнае развіццё грамадства ў міжваенны час***

Крызіс рацыяналістычнай свядомасці. Разнастайнасць філасофскіх сістэм XX ст. Марксізм, ніцшэанства, неапазітывізм, экзистэнцыялізм, інтуітывізм і г. д. Якасныя змены ў развіцці навукі. Тэхнічная рэвалюцыя. Развіццё фізікі і даследаванні атама (А. Эйнштэйн, Э. Рэзерфорд, М. Планк, Н. Бор, І. Курчатаў, С. Каралёў, П. і М. Кюры). Прагрэс у хіміі, генетыцы, медыцыне, мікрабіялогіі, псіхіятрыі (З. Фрэйд і інш.).

Тэхніка і змяненні ў паўсядзённым жыцці. радыё, пачатак тэлебачання, аўтамабіль, тэлефон, телеграф, бытавая тэхніка і г. д. Мадэрнізацыя грамадства, масавая вытворчасць, урбанізацыя, эмансипацыя жанчыны. Развіццё масавай культуры.

Шматграннасць працэсаў у літаратуры і мастацтве. Рэалістычная літаратура (Э. М. Рэмарк, Э. Хэмінгуэй, Дж. Голсуарсі, С. Моэм, І. Во, С. Цвейг, Т. Ман, Л. Арагон, Р. Ралан, А. Барбюс і г. д.). Мадэрнісцкія плыні. Літаратура «патоку свядомасці» – Дж. Джойс, Ф. Кафка, М. Пруст, раманы-антыўтопіі (О. Хакслі, Дж. Оруэл). Літаратура сацыялістычнага рэалізму (М. Горкі, А. Фадзееў і г. д.). Творчасць М. Цвятаевай, Г. Ахматавай, С. Ясеніна, В. Мандэльштама. Драматургія (Б. Брэхт, Дж. Б. Шоу і г. д.).

Разнастайнасць стыляў выяўленчага мастацтва. Рэалізм, экспрэсіянізм, кубізм, футурызм, сюррэалізм. Сацыялістычны рэалізм. Творчасць А. Дэрэна, Э. Мунка, Э. Кірхнера, С. Далі, П. Пікасо, К. Мальвіга і інш. Музыка ў першай палове XX ст.: Г. Малер, Дж. Гершвін, Р. Штраус, І. Стравінскі, Дз. Шастаковіч, Ф. Пракоф'еў і інш. Джаз, блюз. Кінамастацтва (Ч. Чаплін, Г. Гарбо, Л. Арлова, М. Дзітрых і інш.) і мультыплікацыя (У. Дзіснэй).

## Раздзел II. Другая сусветная і Вялікая Айчынная вайна

### *Тэма 17. Пачатак Другой сусветнай вайны.*

#### *Дыпламатычныя і ваенныя падзеі 1939–1941 гг.*

Прычыны, характар і перыядызацыя Другой сусветнай вайны. Пачатак вайны. Нападзенне Германіі на Польшчу. Далучэнне да СССР Заходняй Украіны, Заходняй Беларусі, Прыбалтыкі, Бесарабіі і Паўночнай Букавіны. Падпісанне з Германіяй Дагавора аб сяброўстве і мяжы.

Уступленне ў вайну Вялікабрытаніі і Францыі. «Дзіўная вайна». Вайна СССР з Фінляндыяй і яе вынікі. Нападзенне Германіі на Данію, Нарвегію, Бельгію, Люксембург. Капітуляцыя Францыі. Уступленне ў вайну Італіі. Нападзенне Германіі на Югаславію і Грэцыю. Узнікненне руху Супраціўлення ў акупіраваных краінах.

### *Тэма 18. Вялікая Айчынная вайна і заканчэнне Другой сусветнай вайны*

Перыядызацыя гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Нападзенне Германіі на СССР. Перабудова жыцця краіны на ваенны лад. Прычыны паражэння Савецкай арміі ў пачатковы перыяд вайны. Узнікненне партызанскага і падпольнага руху. Устанаўленне акупацыйнага рэжыму. Калабарацыя: прычыны і плыні.

Фарміраванне антыфашысцкай кааліцыі. Уступленне ў вайну ЗША. Дагаворы СССР з Вялікабрытаніяй, ЗША, эмігранцкімі ўрадамі Польшчы і Чэхаславакіі. Бітва пад Масквой, яе вынікі і міжнароднае значэнне. Блакада Ленінграда.

Карэнны пералом і яго значэнне. Сталінградская бітва і бітва на Курскай дузе. Баявыя дзеянні ў Паўночнай Афрыцы. Бітва ў Эль-Аламейна. Высадка саюзнікаў на Сіцыліі. Тэгеранская канферэнцыя. Адкрыццё Другога фронту.

Пачатак контрнаступлення Чырвонай арміі. Вызваленне Беларусі і Украіны. Зняцце блакады Ленінграда. Удзел Савецкай арміі ў вызваленні акупіраваных Германіяй краін. Антыфашысцкія паўстанні ў Славакіі, Румыніі, Балгарыі. Варшаўскае паўстанне. Роля прысутнасці савецкіх войскаў на тэрыторыі Усходняй Еўропы. Крымская (Ялцінская) канферэнцыя. Берлінская аперацыя. Капітуляцыя Германіі. Патсдамская канферэнцыя. Уступленне Савецкага Саюза ў вайну з



Японіяй. Баявыя дзеянні ў Маньчжурый. Капітуляцыя Японіі і заканчэнне Другой сусветнай вайны. Значэнне і крыніцы перамогі.

### **Раздзел III. Краіны свету ў другой палове XX – пачатку XXI ст.**

#### ***Тэма 19. Праблемы будовы пасляваеннага грамадства. Развіццё краін свету ў другой палове XX – пачатку XXI ст.***

Раскол пасляваеннага свету і яго біпалярнасць. Капіталістычны і сацыялістычны лагеры. Дэкаланізацыя і стварэнне трэцяга міра. Праблемы палітычнага і эканамічнага самавызначэння дзяржаў трэцяга міра.

Усталяванне сацыяльнага лібералізму. Сацыял-дэмакратыя і палітыка сацыяльных рэформаў. Сацыялістычны інтэрнацыянал. Еўракамунізм. Крызіс левай ідэалогіі. Кансерватызм і некансерватызм. Спалучэнне ліберальных і кансерватыўных тэндэнцый у палітычным развіцці краін.

Палітычныя арганізацыі сусветнага супольніцтва. Арганізацыя Аб'яднаных Нацый (ААН). Паўночнаатлантычны пакт (НАТА). Варшаўскі дагавор. Савет эканамічнай узаемадапамогі. Еўрапейскае эканамічнае супольніцтва. Рух недалучэння.

Сусветная эканамічная сістэма і яе цэнтры. Дзейнасць ТНК. Інтэграцыйныя працэсы ў Еўропе. Увядзенне адзінай еўрапейскай валюты. Сусветны банк і Міжнародны валютны фонд.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя, яе сутнасць, змест і этапы. Сацыяльныя наступствы навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Змяненне сацыяльнай мабільнасці, патокаў інфармацыі, выкарыстанне часу і арганізацыі жыцця чалавека ва ўмовах інфармацыйнага грамадства. Постіндустрыяльнае грамадства.

Рэлігійныя працэсы ў сучасным свеце. Супрацьстаянне заходняга і ўсходняга свету. Рэлігійны фундаменталізм і мадэрнізм. Нетрадыцыйныя рэлігіі. Экуменічны рух.

#### ***Тэма 20. Міжнародныя адносіны ў другой палове XX – пачатку XXI ст.***

Пасляваенны падзел свету і халодная вайна. Стварэнне атамнай зброі. Арганізацыя НАТА і Варшаўскага дагавора. Раскол Германіі. Лакальныя канфлікты другой паловы ХХ ст. і ўмяшальніцтва ў іх звышдзяржаў. Адносіны СССР і ЗША з еўрапейскімі краінамі. Карыбскі крызіс. Канцэпцыі еўрапеізму і атлантызму ў палітыцы краін Заходняй Еўропы. Разрадка 70-х гг. ХХ ст. Серыя ўсходніх дагавораў. Дагаворы СССР і ЗША аб раззбраенні. Цяжкія разрадкі і прычыны пераходу да канфрантацыі пачатку 80-х гг. ХХ ст. Увядзенне войскаў СССР у Афганістан. «Зорныя войны». Пагаршэнне міжнародных адносін у першай палове 80-х гг.

Перабудова ў СССР і новыя ідэалагічныя і знешнепалітычныя арыенціры савецкага кіраўніцтва. Серыя дагавораў СССР і ЗША. Аб'яднанне Германіі. Развал сацыялістычнага лагера і распад СССР.

Новыя ідэалагічныя і геапалітычныя рэаліі. Пераўтварэнне ЗША ў адзіную звышдзяржаву. Павелічэнне ролі Японіі і Германіі. Падзенне ролі ААН. Рост лакальных ваенных канфліктаў. Пашырэнне НАТА на Усход. Лёс ядзернай зброі былога СССР.

Праблемы пабудовы «новай Еўропы». Маастрыхцкія пагадненні аб Еўрапейскім саюзе. Пашырэнне Еўрасаюза. Адносіны паміж ЗША і Заходняй Еўропай. Еўрапейскае супольніцтва як полюс процівагі ЗША. Усходнія краіны (Кітай, Індыя і г. д.) як полюс пабудовы шматпалярнага свету. Расія і постсавецкая прастора ў пошуках арыенціраў. Змяненне міжнароднага статусу Расіі на працягу канца ХХ – пачатку ХХІ ст.

Лакальныя канфлікты і войны постсавецкай эпохі. Вайна ў Югаславіі. Чачэнская вайна. Войны ў Іраку. Войны ў Егіпце, Лівіі, павелічэнне напружанасці на Блізкім Усходзе.

### ***Тэма 21. ЗША з 1945 г. да нашых дзён***

Стан краіны пасля заканчэння Другой сусветнай вайны. Унутраная палітыка Г. Трумэна. «Справядлівы курс». «Дактрына Трумэна». План Маршала. Вайна ў Карэі. Унутраная і знешняя палітыка адміністрацыі Д. Эйзенхаўэра. Макартызм.

Выбары 1960 г. Прэзідэнцтва Дж. Кенэдзі. Палітыка «новых рубяжоў» і стварэнне «грамадства спажывання». Разгортванне НТР. Рух «новых левых», студэнцтва, негрыцянскага

насельніцтва. Знешнепалітычныя меры ўрада Дж. Кенэдзі. Прэзідэнцтва Л. Джонсана і росквіт неаліберальнага курса. Дасягненні і няўдачы плана стварэння «новага грамадства». Выбары 1968 г. і прыход да ўлады рэспубліканцаў. Новая эканамічная палітыка Р. Ніксана. «Уатэргейцкая справа». Знешняя палітыка ЗША ў 70-х гг. Разрадка ў адносінах з СССР і яе праблемы. Еўропа і ЗША. Выбары 1976 г. Унутраная і знешняя палітыка Дж. Картэра.

Прыход да ўлады рэспубліканцаў у 1980 г. Неакансерватызм Р. Рэйгана і Дж. Буша-старэйшага. Рэйганоміка і яе вынікі. Знешняя палітыка ЗША ва ўмовах крушэння біпалярнага свету.

Пераўтварэнне ЗША ў адзіную звышдзяржаву. Унутраная палітыка Б. Клінтана. Фактары эканамічнага ўздыму краіны. Знешнепалітычныя акцыі адміністрацыі ЗША на Балканах і Блізкім Усходзе. Падзеі 11 верасня 2001 г. і іх наступствы. Вайна з Іракам. Адносіны з Еўрапейскім супольніцтвам і Расіяй. ЗША пры Дж. Бушы-малодшым. Эканамічнае і палітычнае становішча ЗША на сучасным этапе.

### ***Тэма 22. Вялікабрытанія з 1945 г. да нашых дзён***

Эканамічны і палітычны стан краіны пасля Другой сусветнай вайны. Нацыянальна-вызваленчы рух у брытанскіх калоніях. Прыход да ўлады лейбарыстаў, іх унутраная і знешняя палітыка. Кіраванне кансерватараў і апошняе прэм'ерства У. Чэрчыля. Лейбарысцкі ўрад 1964–1970 гг. Краіна ў перыяд сусветнага эканамічнага крызісу. Закон «Аб адносінах у прамысловасці». Уступленне Вялікабрытаніі ў ЕЭС. Адносіны Вялікабрытаніі з ЗША і еўрапейскімі краінамі. Наростанне ўнутрыпалітычных складанасцей у другой палове 70-х гг. Палітыка «сацыяльнага кантракта». Ольстэрская праблема і спробы яе ўрэгулявання.

Прыход да ўлады кансерватараў. Неакансерватызм і яго мерапрыемствы. М. Тэтчэр і тэтчэрызм. Дж. Мэйджар і змяненні ў неакансерватыўным курсе. Э. Блэр («новы лейбарызм»). Г. Браўн. Вялікабрытанія на сучасным этапе.

### ***Тэма 23. Францыя з 1945 г. да нашых дзён***

Заканчэнне Другой сусветнай вайны і ўсталяванне часовага рэжыму. Праблемы пасляваеннага грамадства ў Францыі.

Францыя ў перыяд Чацвёртай рэспублікі. Канстытуцыя 1946 г. і «рэжым партый». Крызіс Чацвёртай рэспублікі.

Канстытуцыя 1958 г. Ш. дэ Голь і галізм. Унутраная і знешняя палітыка Ш. дэ Голя. Вырашэнне алжырскай праблемы. Рэжым «асабістай улады». Абвастрэнне ўнутрыпалітычнага становішча ў краіне ў 1968 г. Падзенне рэжыму «асабістай улады».

Развіццё Францыі ў 70-х гг. Уплыў НТР. Жыскардызм. Францыя ў перыяд сусветнага эканамічнага крызісу. Знешняя палітыка. Еўрапеізм і атлантызм. Адносіны з СССР.

Прэзідэнцкія выбары 1981 г. Ф. Мітэран. «Левы эксперымент», яго мерапрыемствы і праблемы. Узрастанне крызісных з'яў у пачатку 90-х гг. Францыя ва ўмовах крушэння біпалярнага свету. Неагалізм.

Прэзідэнцтва Ж. Шырака. Стабілізацыя эканамічнага развіцця. Асаблівасці суадносін палітычных партый у кіраванні краінай. Францыя на міжнароднай арэне. Ваенныя канфлікты постсавецкага перыяду і пазіцыя Францыі. Наростанне міжэтнічных і канфесійных праблем у французскім грамадстве. Н. Сарказі. Краіна ў перыяд сусветнага эканамічнага крызісу. Францыя на сучасным этапе.

#### ***Тэма 24. Германія з 1945 г. да нашых дзён***

*Федэратыўная Рэспубліка Германія (ФРГ)*. Рашэнні Патсдамскай канферэнцыі па германскім пытанні. Нюрнбергскі працэс. Раскол Германіі. Утварэнне зон акупацыі і мерапрыемствы ў іх акупацыйных улад. План Маршала. Узнікненне новых палітычных партый. Ідэя германскага адзінства. Бонская канстытуцыя. Абвяшчэнне ФРГ. «Германскі эканамічны цуд». Парыжскія пагадненні 1954 г. Уступленне ФРГ у НАТА. НТР і эканамічнае развіццё краіны. Сацыяльнае заканадаўства К. Адэнаўэра. Знешняя палітыка. Доктрына Хальштэйна. Прыход да ўлады кааліцыі ХДС/ХСС і СДПГ, яе ўнутраная і знешняя палітыка. ФРГ у 80-х гг. Прыход да ўлады кааліцыі ХДС/ХСС. Г. Коль і нямецкі варыянт неакансерватызму.

*Германская Дэмакратычная Рэспубліка (ГДР)*. Выкананне рашэнняў Патсдамскай канферэнцыі ў савецкай зоне акупацыі. Адраджэнне дзейнасці рабочых партый. Абвяшчэнне ГДР і яе міжнароднае становішча. Развіццё краіны. Падзеі 1953 і

1961 г. Рэалізацыя сацыялістычнай мадэлі ў ГДР. Эканамічны і палітычны крызіс у канцы 80-х гг. Рэарганізацыя СДПГ.

Аб'яднанне Германіі і комплекс праблем германскага адзінства. Выбары 1998 г. і прыход да ўлады сацыял-дэмакратаў (Г. Шродар). Развіццё Германіі на сучасным этапе. Германія ў Еўрапейскім саюзе.

### ***Тэма 25. СССР у 1945–1964 гг.***

Сацыяльнае, эканамічнае і палітычнае становішча Савецкага Саюза пасля заканчэння Другой сусветнай вайны. Супярэчнасці і канфлікты ў савецкім грамадстве, узрастанне дырэктыўнай ролі дзяржавы і культу асобы Сталіна. Выбар пасляваеннай мадэлі развіцця. Аднаўленне краіны. Прамысловасць і сельская гаспадарка ва ўмовах узмацнення дырэктыўных мер. Уплыў культу асобы Сталіна на навуку, культуру, грамадскае жыццё. Прычыны жыццяздольнасці таталітарных з'яў у савецкім грамадстве.

Смерць І. В. Сталіна і барацьба за ўладу ў партыйным кіраўніцтве. Прыход да ўлады М. С. Хрушчова і змены ў палітыцы. Хрушчоўская «адліга» і яе асаблівасці. XX з'езд КПСС і ўплыў яго рашэнняў на ўнутрыпалітычнае развіццё СССР і становішча ў сацыялістычных краінах. Кіруемая дэсталінацыя. Рэабілітацыя рэпрэсаваных. Рэфарматарства ў прамысловасці, сельскай гаспадарцы, сацыяльных адносінах. Развіццё культуры ва ўмовах «пацяплення». Плыні ў кіраўніцтве краінай. Спраба адстаўкі Хрушчова ў 1957 г. СССР ва ўмовах разгортвання НТР. Выхад СССР у космас (Ю. Гагарын). Магчымасці экстэнсіўнай сістэмы гаспадаркі і няўдачы рэформ. Крызіснае становішча ў эканоміцы краіны. Супярэчлівы характар «адлігі». Прычыны і вынікі адстаўкі Хрушчова ў 1964 г.

### ***Тэма 26. СССР у 1965–1985 гг.***

Прыход да ўлады Л. І. Брэжнева і прыярытэты кіравання. Развіццё экстэнсіўнай мадэлі планавай эканомікі. Эканамічная рэформа ў 1965 г. і яе вынікі. Узрастанне бюракратызацыі і цэнтралізацыі ў кіраванні эканомікай. Спробы мадэрнізацыі метадаў кіравання ў 70 – першай палове 80-х гг. Крыніцы развіцця савецкай эканомікі ў 60–першай палове 80-х гг.

Змены ў сацыяльнай структуры СССР. Стан грамадства і змяненне жыццёвага ўзроўню насельніцтва. Урбанізацыя. Па-

вышэнне адукацыйнага ўзроўню. Афіцыйная прапаганда і рэакцыя на яе ў грамадстве. Дысідэнцкі рух. Аднапартыйная сістэма і яе ўмацаванне паводле Канстытуцыі СССР 1977 г. Ідэалагічны дыктат у грамадскім жыцці, навуцы, культуры. Наростанне крызісных з'яў у эканамічным і палітычным жыцці пры пераемніках Брэжнева (Ю. У. Андропаве, К. У. Чарненку). Спробы рэфармавання асобных сфер жыцця краіны.

Знешняя палітыка СССР. Разрадка і канфрантацыя ў адносінах з Захадам. СССР і краіны сацыялістычнага лагера. Падзеі 1968 г. у Чэхаславакіі і пачатку 80-х гг. у Польшчы. Увядзенне савецкіх войскаў у Афганістан. Канфрантацыя пачатку 80-х гг. з заходнімі краінамі.

Паўсядзённае жыццё, асвета, навука, культура савецкага грамадства.

### ***Тэма 27. Палітычныя і эканамічныя працэсы 1985–1991 гг.***

#### ***Распад СССР і развіццё постсавецкай прасторы***

Прыход да ўлады М. С. Гарбачова і рашэнні красавіцкага (1985) пленума ЦК КПСС. Паскарэнне, «новае палітычнае мысленне», палітычны плюралізм, дэмакратызацыя, прызнанне розных форм маёмасці і г. д. Новыя з'явы ў эканамічным і палітычным жыцці. Разрадка ў міжнародных адносінах. З'яўленне шматпартыйнасці і апазіцыі. Наростанне эканамічных цяжкасцей. Тэхнагенная катастрофа на Чарнобыльскай АЭС. Нацыянальныя рухі ў рэспубліках. Рэгіянальныя канфлікты ў СССР. Праект падпісання новага саюза нага дагавора. Аддзяленне рэспублік Прыбалтыкі. Жнівеньскі путч 1991 г. «Парад суверэнітэтаў» і «вайна законаў». Белавежскія пагадненні. Скасаванне СССР і стварэнне СНД. Распад СССР і стаўленне да гэтага сусветнага супольніцтва. Прычыны няўдачы палітыкі перабудовы распаду СССР.

Расія як спадкаеміца СССР. Праблема разбраення. Адносіны заходніх краін да постсавецкай Расіі. Прэзідэнцтва Б. М. Ельцына. Шматпартыйнасць палітычнага жыцця. Аслабленне пазіцыі Расіі на міжнароднай арэне. Прыватызацыя і «шокавая тэрапія» ў правядзенні эканамічных рэформ. Псіхалагічны шок і маёмаснае расслаенне грамадства. Ценявая эканоміка, крміналізацыя грамадства. З'яўленне новых сацыяльных груп. Кіраванне У. У. Пуціна і Д. А. Мядзведзева.

Асноўныя кірункі і вынікі знешняй палітыкі і ўнутранага развіцця Расіі ў пачатку ХХІ ст.

Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін былога СССР. Спробы мадэрнізацыі эканомікі і пошукі арыенціраў у знешняй палітыцы. Унутрыпалітычная нестабільнасць постсавецкіх рэспублік у першыя постсавецкія гады. Наяўнасць палітычных сіл рознай накіраванасці. Уплыў суседзяў і вялікіх краін.

### ***Тэма 28. Краіны Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропы з 1945 г. да нашых дзён***

Роля СССР і Чырвонай арміі ў палітычных пераўтварэннях рэгіёна па савецкай мадэлі. Узброеныя паўстанні ў Бухарэсце, Сафіі, Варшаве. Славацкае нацыянальнае паўстанне. Стварэнне кааліцыйных урадаў і іх праграмы. Правядзенне эканамічных рэформ. Стварэнне Арганізацыі Варшаўскага дагавора і Савета эканамічнай узаемадапамогі.

Унутрыпалітычныя крызісы 50-х гг. у Польшчы, Венгрыі, ГДР. Пагаршэнне адносін СССР з Югаславіяй. Падзеі 1968 г. у Чэхаславакіі. Роля СССР ва ўтрыманні савецкай мадэлі. Рух «Салідарнасць» у Польшчы.

Перабудова ў СССР і абуджэнне рэфарматарства і дысідэнцтва ў краінах сацыялістычнага лагера. Распад сацыялістычнага блока. Аб'яднанне Германіі. Краіны былога Варшаўскага дагавора і НАТА.

Трансфармацыя эканамічных і палітычных сістэм былых сацыялістычных краін і іх міжнароднае становішча. «Еўропа розных хуткасцей». Лакальныя канфлікты. Вайна ў Югаславіі. Распад Чэхаславакіі. Уступленне былых сацыялістычных краін у Еўрасаюз і іх развіццё на сучасным этапе.

### ***Тэма 29. Краіны Азіі ў другой палове ХХ – пачатку ХХІ ст.***

Разбурэнне каланіяльнай сістэмы пасля Другой сусветнай вайны. Рэлігійны, этнічны, кланавы і інш. фактары ў новых незалежных краінах. Рух недалучэння і пошукі арыенціраў былымі калоніямі.

Развіццё дзяржаўна-нацыянальных ідэалогій («грамадства дабрабыту японскага тыпу», «чучхэсон», «панча сіла». Кемалізм, панарабізм і інш.). Уплыў марксісцкай ідэалогіі і дапамогі СССР.

Набыццё незалежнасці *Індыяі*. Індыя і Пакістан. Асноўныя палажэнні канстытуцыі 1950 г. «Курс Неру». Эканамічныя і палітычныя працэсы 50–70-х гг. Праблемы індыйскага грамадства. Раскол ІНК. Кіраванне І. Гандзі. Рэфармаванне краіны ў 80–90-я гг. Курс урада Нарасімха Рао. Палітычныя супярэчнасці ў краіне. Сучаснае развіццё Індыі.

Мусульманскі свет у другой палове ХХ – пачатку ХХІ ст. Развіццё *Турцыі* ва ўмовах адыходу ад кемалізму. Другая рэспубліка. Пераўтварэнне Турцыі ў індустрыяльна-аграрную краіну. Пераварот 1980 г. і ўсталяванне Трэцяй рэспублікі. «Накіроўваемая дэмакратыя». Рэформы Т. Азала. Роля ісламскага фактару. Чаргаванне перыядаў лаіцызму і ісламізму ва ўнутраным развіцці краіны. Курдская праблема.

Праамерыканская палітыка ўрада Ірана пасля Другой сусветнай вайны. Барацьба за нацыяналізацыю нафтавай прамысловасці. Шах Махамед Рэза Пехлеві і палітыка «адчыненых дзвярэй». «Белая рэвалюцыя». Ісламская рэвалюцыя 1978–1979 гг. Ісламская рэспубліка Іран. Узрастанне ролі ісламскага фундаменталізму.

Красавіцкая рэвалюцыя 1978 г. у *Афганістане*. Наростанне напружанасці ў краіне. Роля ЗША. Увядзенне савецкіх войскаў. Сітуацыя пасля вываду войскаў СССР. Ісламскі фундаменталізм. Рух Талібан. Краіна на сучасным этапе.

Блізкі Усход пасля Другой сусветнай вайны. Стварэнне дзяржавы *Ізраіль*. Араба-ізраільскія войны. Роля *Егіпта* ў рэгіёне. Становішча краін Блізкага Усходу на сучасным этапе.

### ***Тэма 30. Кітаю другой палове ХХ – пачатку ХХІ ст.***

Пасляваеннае становішча Кітая. Барацьба паміж Гаміньданам і КПК. Роля дапамогі СССР. Стварэнне КНР. Савецка-кітайскі дагавор 1950 г. Першая пяцігодка, эканамічныя і палітычныя пераўтварэнні. Другая пяцігодка. Курс на фарсіраваную пабудову сацыялізму. «Вялікі скачок». Палітыка «трох чырвоных сцягоў». «Культурная рэвалюцыя» і крызісны стан грамадства. Культ асобы Мао Цзэдуна. Кітайска-савецкія і кітайска-амерыканскія адносіны ў 60–70-я гг.

Кітай пасля смерці Мао Цзэдуна. Крытыка «культурнай рэвалюцыі». Курс на правядзенне «чатырох мадэрнізацый». Дэн Сяопін. Эканамічныя рэформы ў прамысловасці і сельскай



гаспадарцы. Асаблівасці палітычнай сістэмы краіны і супярэчнасці «кітайскай перабудовы».

Сучаснае становішча Кітая. Кітай як адзін з полюсаў шмат-полюснага свету. Вынікі эканамічнай мадэрнізацыі дзяржавы.

### ***Тэма 31. Японія з 1945 г. да нашых дзён***

Капітуляцыя Японіі і акупацыйны рэжым. Роля ЗША ў пасляваенным развіцці краіны. Сацыяльна-палітычныя і эканамічныя рэформы. Прыняцце новай канстытуцыі. Роля імператарскай улады. Палітычныя партыі ў Японіі. Амерыканскі план эканамічнай стабілізацыі. Перадумовы «японскага эканамічнага цуду».

Сан-Францыскі мірны дагавор. Японія-амерыканскі ваенны саюз. Японія ў постакупацыйны перыяд. Рэалізацыя «японскага эканамічнага цуду». Устанаўленне дыпламатычных адносін паміж СССР і Японіяй. Праблема «паўднёвых тэрыторый».

Палітычная сістэма Японіі. Роля ліберальна-дэмакратычнай партыі. Праблемы ўнутрыпалітычнага жыцця краіны. Асаблівасці развіцця японскай эканомікі. НТР у Японіі. Знешняя палітыка Японіі. Краіна на сучасным этапе.

### ***Тэма 32. Лацінская Амерыка ў другой палове XX – пачатку XXI ст.***

Уплыў Другой сусветнай вайны на эканоміку лацінаамерыканскага рэгіёна. Лібералізацыя. Легалізацыя камуністычных партый. Нацыянал-рэфармізм. Рэжымы Ж. Варгаса (Бразілія) і Х. Д. Перона (Аргенціна). Антыдыктатарскія рухі.

*Куба.* Панаванне ЗША. Дыктатура Бацісты і фарміраванне апазіцыі. Штурм Манкады. Маніфест да народа 1957 г. Перамога народнай рэвалюцыі на Кубе. Дапамога СССР. Абвастэрэнне адносін з ЗША. Карыбскі крызіс. Развіццё краіны ў 70–80-х гг. Куба ў постсавецкі перыяд. Асаблівы перыяд у мірны час. Куба на сучасным этапе.

*Чылі.* Стварэнне блока «Народнае адзінства». Абвясчэнне С. Альендэ прэзідэнтам. Пераўтварэнні ў краіне. Унутраная апазіцыя і знешні ціск. Супярэчнасці ва ўрадзе «Народнага адзінства». Узброены мяцеж 11 верасня 1973 г. і ўсталяванне дыктатуры А. Піначэта. Прыватызацыя і роля замежнага

капіталу. «Шокавая тэрапія». «Культура страху». «Астыванне дыктатуры». Рэферэндум 1988 г. і перадача ўлады П. Эйліну. Выбары 2000 г. і прыход да ўлады сацыялістаў. Сучасныя праблемы Чылі.

Аслабленне і падзенне дыктатур у 80-я гг. Прыход да ўлады канстытуцыйных рэжымаў. Эканамічныя праблемы рэгіёна. Праблема «доларызацыі». Знешнепалітычныя прыярытэты лацінаамерыканскіх краін (Венесуэла, Калумбія, Балівія і г. д.). Удзел у рэгіянальных аб'яднаннях. Сучаснае становішча краін Лацінскай Амерыкі.

### ***Тэма 33. Навука і культура ў другой палове XX – пачатку XXI ст. Глобальныя праблемы сучаснасці***

Сутнасць навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Новыя тэхналогіі і пераўтварэнне навукі ў вытворчую галіну. Змяненні ў сацыяльнай структуры грамадства і штодзённым жыцці. Інфарматызацыя грамадства. Супярэчнасці НТР. Маральна-этычны бок развіцця асобных галін сучаснай навукі. Постіндустрыяльнае грамадства.

Агульныя ўмовы развіцця навукі і культуры. Уплыў НТР на культурныя працэсы. Інфармацыйнае грамадства і віртуальны свет. Сітуацыя постмадэрну. Роля інтэрнэт-прасторы. Глобалізацыя і культура. Рух антыглобалізму. Камерцыялізацыя культуры. Элітарная і масавая культура.

Разнастайнасць і сінтэтычнасць літаратурных працэсаў. Рэалізм, мадэрнізм. Постмадэрнізм. Творчасць А. Маруа, А. Маравія, Ф. Саган, Э. Хемінгуэя, А. Хейлі, У. Фолкнера і г. д. Мадэрн і постмадэрн (Г. Мілер, У. Эка, Х. Картасар, Х. Муракамі, Дж. Фаўлз, А. Мэрдак і інш.). Лацінаамерыканская літаратура (Г. Г. Маркес, Ж. Амаду, Х. Л. Борхес і інш.). «Японскі філасофскі раман» (К. Оэ, Я. Кавабата). Філасофскія і маральна-этычныя праблемы ў творах К. Кастанеды, П. Каэлья і г. д. Фантастыка, дэтэктыў, гістарычны дэтэктыў, фэнтэзі, жаночы раман, раман жахаў, эратычны раман і г. д.

Шматграннасць мастацкіх працэсаў у XX – пачатку XXI ст. Рэалізм, звышрэалізм, абстракцыянізм, сюррэалізм, поп-арт і г. д. Камп'ютарныя тэхналогіі ў выяўленчым мастацтве. Перформанс.

Разнастайнасць жанраў кінамастацтва. Анімацыя. Камп'ютарныя тэхналогіі. Кінаіндустрыя. Еўрапейская класіка (Р. Раселіні, Ф. Труфо, Ж.-Л. Гадар, Ф. Феліні, Л. Вісконці, М. Антаніёні і г. д.). Найбольш вядомыя рэжысёры сучаснасці (А. Курасава, М. Скарсээ, М. Форман, П. Грынуэй, Р. Паланскі, С. Спілберг і г. д.). Шматграннасць форм і жанраў музычнага мастацтва. Поп-і рок-музыка. Мюзікл. Рок-опера. Кампазітары і выканаўцы сучаснасці.

Глабальныя праблемы і цывілізацыйны крызіс. Вычарпанне рэсурсаў. Эканамічныя і сацыяльныя кантрасты. Пагроза ядзернай і звычайнай вайны. Тэрарызм. Маральна-этычныя праблемы і экалагічныя праблемы, звязаныя з НТР. Іерархія праў чалавека. Хваробы грамадства. Футурашок і прагнозы на будучае.

## ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Раздзелы і тэмы	Колькасць гадзін			Форма кантролю ведаў
	лекц.	семін.	КСР	
<b>Уводзіны</b>	1			
Тэма 1. Гістарычны змест Найноўшага часу. Перыядызацыя	1			
<b>Раздзел I. Краіны свету ў міжваенны час</b>				
Тэма 2. Вынікі Першай сусветнай вайны. Версальска-Вашынгтонская сістэма	1			
Тэма 3. Міжнародныя адносіны ў 20–30-я гг. XX ст. Стварэнне асяродкаў Другой сусветнай вайны	1			
Тэма 4. Кастрычніцкая рэвалюцыя і ўстанаўленне савецкай улады ў Расіі. Грамадзянская вайна		2		
Тэма 5. Буржуазна-дэмакратычныя рэвалюцыі ў Еўропе пасля Першай сусветнай вайны	1			
Тэма 6. Заходняе грамадства ў 20–30-я гг. XX ст. Стабілізацыя і сусветны эканамічны крызіс	1			
Тэма 7. Рабочы рух у міжваенны час		2		
Тэма 8. Фашызм і яго асаблівасці ў Італіі	1			
Тэма 9. Германскі фашызм. Трэці рэйх у 1933–1945 гг.	2			
Тэма 10. Іспанія ў 20–30-я гг. Грамадзянская вайна і ўсталяванне фашызму		2		
Тэма 11. Францыя ў 20–30 я гг. XX ст.	1			
Тэма 12. Краіны Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропы ў міжваенны час		2	2	даклады, рэфераты, апытанне
Тэма 13. СССР у 20–30-я гг.		2		
Тэма 14. Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін Азіі ў міжваенны час	2		2	даклады, рэфераты, апытанне
Тэма 15. Ідэалогія і практыка нацыянальна-вызваленчых рухаў азіяцкіх краін	2		2	даклады, рэфераты, апытанне
Тэма 16. Сацыякультурнае развіццё грамадства ў міжваенны час			2	даклады, рэфераты, апытанне

<b>Раздзел II. Другая сусветная і Вялікая Айчынная вайна</b>				
Тэма 17. Пачатак Другой сусветнай вайны. Дыпламатычныя і ваенныя падзеі 1939–1941 гг.	2	2	2	даклады, рэфераты, апытанне
Тэма 18. Вялікая Айчынная вайна і заканчэнне Другой сусветнай вайны	2	2	2	даклады, рэфераты, апытанне
<b>Раздзел III. Краіны свету ў другой палове XX – пачатку XXI ст.</b>				
Тэма 19. Праблемы будовы пасляваеннага грамадства. Развіццё краін свету ў другой палове XX – пачатку XXI ст.	1			
Тэма 20. Міжнародныя адносіны ў другой палове XX – пачатку XXI ст.	1			
Тэма 21. ЗША з 1945 г. да нашых дзён	2			
Тэма 22. Вялікабрытанія з 1945 г. да нашых дзён	2			
Тэма 23. Францыя з 1945 г. да нашых дзён	2			
Тэма 24. Германія з 1945 г. да нашых дзён	2			
Тэма 25. СССР у 1945–1964 гг.		2		
Тэма 26. СССР у 1965–1985 гг.		2		
Тэма 27. Палітычныя і эканамічныя працэсы 1985–1991 гг. Распад СССР і развіццё постсавецкай прасторы	2	2		
Тэма 28. Краіны Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропы з 1945 г. да нашых дзён		2		
Тэма 29. Краіны Азіі ў другой палове XX – пачатку XXI ст.	2			
Тэма 30. Кітай у другой палове XX – пачатку XXI ст.	2			
Тэма 31. Японія з 1945 г. да нашых дзён	2			
Тэма 32. Лацінская Амерыка ў другой палове XX – пачатку XXI ст.		2	2	даклады, рэфераты, апытанне
Тэма 33. Навука і культура ў другой палове XX – пачатку XXI ст. Глобальныя праблемы сучаснасці		2	2	даклады, рэфераты, апытанне
<b>Усяго...</b>	<b>36</b>	<b>26</b>	<b>16</b>	

# ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

## Літаратура

### *Асноўная*

1. *Васильев, А.С.* История Востока : в 2 ч. / А. С. Васильев. – М. : Высш. шк., 1998. – Ч. 2. – 559 с.
2. *Верт, Н.* История Советского государства / Н. Верт. – 3-е изд., испр. ; пер. с фр. Н. В. Бунтман [и др.]. – М. : Весь мир, 2006. – 559 с.
3. Всемирная история : в 3 ч. / О. А. Яновский, О. В. Бригадина, П. А. Шупляк. – Минск : Юнипресс, 2002. – Ч. 3: Октябрь 1917–1990-е гг. XX в. – 459 с.
4. Всемирная история Новейшего времени: справ. пособие / Е. А. Долгучиц, Е. Г. Колб, В. И. Меньковский [и др.]. – Минск : Экоперспектива, 1998. – 203 с.
5. *Заболотный, В.М.* Новейшая история стран Европы и Северной Америки: Конец XX – начало XXI века : учеб. пособие для студентов / В. М. Заболотный. – М. : АСТ : Астрель, 2004. – 494 с.
6. История России. 1917–1995 : учеб. пособие для вузов : в 4 т. / М. Геллер, А. Некрич. – М. : МИК : АГАР, 1996. – Т. 1–4.
7. История России: 1917–1945 : курс лекций / под ред. В. И. Меньковского. – Минск : Экоперспектива, 2001. – 238 с.
8. История России: XX в. / отв. ред. В.П. Дмитриенко. – М. : АСТ, 2000. – 608 с.
9. История России: XX век: 1894–1939 / К. М. Александров [и др.] ; под ред. А. Б. Зубова. – М. : АСТ : Астрель, 2009. – 1023 с.
10. История России: XX век: 1939–2007 / К. М. Александров [и др.] ; под ред. А. Б. Зубова. – М. : АСТ : Астрель, 2009. – 897 с.
11. История России: XX век : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений, обучающихся по специальности 03.04.01 «История» / С. Д. Морозов. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – Ростовн/Д : Феникс, 2009. – 510 с.
12. История России: XX век : учеб. пособие для студентов исторических специальностей учреждений, обеспечивающих получение высшего образования / О. А. Яновский [и др.] ; под ред. В. И. Меньковского и О. А. Яновского. – Минск : РИВШ, 2005. – 703 с.

13. История России в Новейшее время : учебник / под ред. А. П. Безбородова. – М. : Инфра – М, 2004. – 416 с.
14. *Кредер, А.А.* Новейшая история. XX век / А. А. Кредер. – М. : Центр гуманит. образования, 1996. – 383 с.
15. *Кузнецов, И.Н.* История : учебник / И. Н. Кузнецов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Дашков и К, 2019. – 576 с. – (Учебные издания для бакалавров). – Режим доступа: <https://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=57331>. – Дата доступа: 28.12 2020.
16. Мирская история Новейшего времени : в 2 ч. / Г. М. Кривощёкий, М. Я. Колоцей, М. В. Мартен [и др.]. – Гродно : ГрГУ, 1998.
17. *Моисеев, В. В.* История России. С древнейших времен до наших дней : учебник для вузов [16+] / В. В. Моисеев. – 2-е изд., испр. и доп. – М. ; Берлин : Директ-Медиа. – 2019. – 733 с. : ил. – Режим доступа: <https://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=564646>. – Дата доступа: 28.12 2020.
18. Новейшая история России. 1914–2002 : учеб. пособие / под ред. М. В. Ходякова. – М. : Юрайт-Издат, 2004. – 525 с.
19. Новейшая история стран Азии и Африки. XX в. : в 3 ч. / под ред. А. М. Родригеса. – М. : Владос, 2001.
20. Новейшая история Отечества. XX в. : в 2 т. / под ред. А. Ф. Киселева, Э. М. Шагина. – М. : Владос, 2001.
21. Новейшая история стран Европы и Америки. XX в. : в 3 ч. / под ред. А. М. Родригеса, М. В. Пономарева. – М. : Владос, 2001.
22. *Пономарев, М.В.* Новая и Новейшая история стран Европы и Америки : учеб. пособие / М. В. Пономарев, С. Ю. Смирнова. – М. : Владос, 2006.
23. *Шумилов, М.И.* История России: конец XIX – начало XXI в. : учебник для высш. учеб. заведений по специальности «История» / М. И. Шумилов, М. М. Шумилов. – СПбГУ ; Петрозаводский гос. ун-т. – СПб. : Олеариус Пресс, 2008. – 686 с.

#### *Дадатковая*

1. *Андреевский, Г.В.* Повседневная жизнь Москвы в сталинскую эпоху. 1930–1940-е годы / Г. В. Андреевский. – М. : Мол. гвардия, 2003. – 463 с.

2. *Антюхина-Московченко, В.И.* Шарль де Голль и Советский Союз / В.А. Антюхина-Московченко. – М. : Книга, 1990. – 286 с.

3. *Арзаканян, М.Ц.* Шарль де Голль / М. Ц. Арзаканян // Вопросы истории. – 1991. – №2–3. – С. 37–61.

4. *Белоусов, Л.С.* Муссолини: диктатура и демагогия / Л. С. Белоусов. – М. : Машиностроение, 1993. – 635 с.

5. *Боффа, Д.* История Советского Союза : в 2 т. /Д. Боффа ; общ.ред. Е. А. Амбарцумова. – М. : Междунар. отношения, 1994.

6. *Боффа, Д.* От СССР до России / Д. Боффа. – М. : Междунар. отношения, 1996. – 318 с.

7. *Броган, Х.* Джон Кенеди / Х. Броган. – Ростовн/Д : Феникс, 1997. – 380 с.

8. *Буйновский, Э.И.* Повседневная жизнь первых российских ракетчиков и космонавтов / Э. И. Буйновский. – М. : Мол.гвардия, 2005. – 311 с.

9. *Бурлацкий, Ф.М.* Никита Хрущев и его советники – красные, черные, белые /Ф. Бурлацкий. – М. : Эксмо-пресс, 2002. – 445 с.

10. Бывшие «хозяева» Восточной Европы. Политические портреты / отв. ред. Ю.С. Новопашин. – М. : ИСБ, 1995. – 308 с.

11. *Васютинский, В.Н.* Франсуа Миттеран / В. Н. Васютинский // Вопросы истории. – 1994. – №1. – С. 55–71.

12. Великие тайны прошлого / глав.ред. Н. Ярошенко. – М. : Ридерз дайджест, 1996. – 448 с.

13. *Волкогонов, Д.А.* Семь вождей : в 2 кн./ Д. В. Волкогонов. – М. : Новости ; Назрань : АСТ, 1999.

14. *Волкогонов, Д.А.* Троцкий. Политический портрет : в 2 кн. / Д. А. Волкогонов. – М. : Новости; Назрань : АСТ, 1992.

15. *Волкогонов, Д.А.* Триумф и трагедия. Политический портрет И. В. Сталина : в 2 кн. / Д. А. Волкогонов. – М. : Новости, 1990.

16. «Восточноевропейский социализм»: становление режима, попытки его модификации, причины поражения / отв. ред. Ю. С. Новопашин. – М. : ИСБ, 1992. – 473 с.

17. *Вострышев, М.М.* Повседневная жизнь России в заседаниях мирового суда и ревтрибунала / М. М. Вострышев. – М. : Мол.гвардия, 2004. – 314 с.



18. Вторая мировая война. Дискуссии. Основные тенденции / под ред. В. Михалки. – М. : Весь мир, 1997. – 700 с.
19. Всемирная история : в 6 т. / гл. ред. А. О. Чубарьян ; Ин-т всеобщей истории РАН. – Т.6. Мир в XX веке: эпоха глобальных трансформаций. Кн.1.– М. : Наука, 2017. – 690 с.
20. Всемирная история : в 6 т. / гл. ред. А. О. Чубарьян ; Ин-т всеобщей истории РАН. – Т.6. Мир в XX веке: эпоха глобальных трансформаций. Кн. 2.– М. : Наука, 2018. – 642 с.
21. *Галкин, А.А.* Германский фашизм / А. А. Галкин. – М. : Наука, 1989. – 399 с.
22. *Гонионский, С.А.* Сандино / С. А. Гонионский. – М. : Мол.гвардия, 1965. – 160 с.
23. *Горев, А.В.* Махатма Ганди / А. Горев. – М. : Междунар. отношения, 1989. – 373 с.
24. *Горев, А.В.* Неру / А.В. Горев, В.М. Зимянин. – М. : Мол.гвардия, 1980. – 416 с.
25. *Горев, А.В.* Роса на лотосе. Индира Ганди: мечты и свершения / А. В. Горев. – М. : Политиздат, 1987. – 317 с.
26. *Джилл, С.С.* Династия Ганди / С. С. Джилл. – Ростовн/Д : Феникс, 1997. – 397 с.
27. *Дубянецкі, Э.С.* Сусветная культура: ад старажытнасці да нашых дзён: папул.энцыкл. давед.– Мінск : БелЭн, 2001. – 240 с.
28. *Дэвис, Н.* История Европы / Н. Дэвис ; пер. с англ. Т. Б. Менской. – М. : АСТ : Транзиткнига, 2004. – 943 с.
29. *Еремеев, Д.Е.* Ислам. Образ жизни и стиль мышления / Д. Е. Еремеев. – Минск, 1990. – 286 с.
30. *Жданов, Н.В.* Ислам на пороге XXI века / Н. В. Жданов, А. А. Игнатенко. – М. : Политиздат, 1989. – 349 с.
31. *Жискар д'Эстен, В.* Власть и жизнь / Валери Жискар д'Эстен. – М. : Междунар. отношения, 1990. – 320 с.
32. *Жуков, Г.К.* Воспоминания и размышления / Г. К. Жуков. – М. : Изд-во АПН, 1969. – 736 с.
33. *Зенькович, Н.А.* Тайны уходящего века / Н. А. Зенькович. – М. : Олма-пресс, 1998. – 585 с.
34. *Иванов, Р.Ф.* Дуайт Эйзенхауэр / Р. Ф. Иванов. – М. : Мысль, 1983. – 295 с.
35. *Иванян, Э.А.* Рональд Рейган: хроника жизни и времени / Э. А. Иванян. – М. : Мысль, 1991. – 411 с.

36. Иранская революция 1978–1979 гг.: причины и уроки / отв. ред. А. З. Аррабаджян. – М. : Наука, 1989. – 556 с.
37. Ислам: происхождение, история и современность / сост. Г. М. Керимов. – М. : Знание, 1984. – 556 с.
38. *Кобелев, Е.В.* Хо Ши Мин / Е. В. Кобелев. – М. : Мол.гвардия, 1983. – 351 с.
39. *Ковалев, Б.Н.* Повседневная жизнь России в период нацистской оккупации / Б. Н. Ковалев. – М. : Мол.гвардия, 2011. – 618 с.
40. *Космач, Г.А.* Трагедия кумиров революции / Г. А. Космач, Е. Н. Космач. – Минск : Университетское, 1994. – 192 с.
41. *Кошелев, В.С.* Египет: уроки истории / В. С. Кошелев. – Минск : Университетское, 1984. – 206 с.
42. *Лаврецкий, И.Р.* Сальвадор Альенде / И. Р. Лаврецкий. – М. : Мол.гвардия, 1975. – 288 с.
43. *Лаврецкий, И.Р.* Эрнесто Че Гевара / И. Р. Лаврецкий. – М. : Мол.гвардия, 1978. – 349 с.
44. *Брежнев Л. И.* Материалы к биографии / сост. Ю. В. Аксютин. – М. : Политиздат, 1991. – 384 с.
45. *Майер-Стабли, Б.* Повседневная жизнь Букингемского дворца при Елизавете II / Бертран Майер-Стабли. – М. : Мол.гвардия : Палимпсест, 2007. – 406 с.
46. *Марабини, Ж.* Повседневная жизнь Берлина при Гитлере / Жан Марабини. – М. : Мол.гвардия, 2003. – 308 с.
47. *Морен, Э.* О природе СССР: Тоталитарный комплекс и новая империя / Эдгар Морен. – М.: Наука для общества, 1995. – 220 с.
48. *Мядзведзеў, Р.Н.* М. С. Хрушчоў. Палітычны партрэт / Р. Н. Мядзведзеў. – Мінск : Беларусь, 1989. – 240 с.
49. *Мельников, Д.Е.* Преступник № 1. Нацистский ражим и его фюрер / Д. Е. Мельников, Л. Б. Черная. – М. : Новости, 1991. – 462 с.
50. *Мясников, В.С.* Мао Цзэдун / В. С. Мясников // Вопросы истории. – 1990. – № 1. – С. 73–96.
51. *Наленч, Д.* Юзеф Пилсудский / Д. Наленч, Т. Наленч. – М. : Политиздат, 1990. – 398 с.
52. *Овчинников, В.* Сакура и дуб: Впечатления и размышления о японцах и англичанах / В. Овчинников. – Минск : Нар.асвета, 1987. – 428 с.

53. *Огден, К.* Маргарет Тэтчер. Женщина у власти. Портрет человека и политика / К. Огден. – М. : Новости, 1992. – 541 с.
54. *Парсаданова, В.С.* Юзеф Пилсудский / В. С. Парсаданова// Вопросы истории. – 1996. – № 1. – С. 47–64.
55. Первая мировая война и проблемы политического переустройства общества в Центральной и Юго-Восточной Европе : сб. ст. / редкол.: В. И. Беляева (отв. ред.), Е. К. Жигунов. – М. : Ин-т славяноведения и балканистики, 1991. – 157 с.
56. *Повалихина, Т.И.* История мировой экономики и международных экономических отношений : учеб.пособие/ Т. И. Повалихина. – Минск : Совр. шк., 2006. – 256 с.
57. Политика и власть в Западной Европе XX века / отв. ред. М. Ц. Арзаканян. – М. : ИВИ, 2000. – 228 с.
58. Политические кризисы и конфликты 50–60-х гг. в Восточной Европе/ ред.-сост. Б. И. Желицкий. – М. : Рос.ин-т славяноведения и балканистики, 1993. – 230 с.
59. *Райх, В.* Психология масс и фашизм / В. Райх. – СПб. : Университетская книга, 1997. – 380 с.
60. *Розанов, Г.Л.* Конец «Третьего Рейха» / Г. Л. Розанов. – М. : Междунар. отношения, 1990. – 380 с.
61. *Рубинский, Ю.И.* Французы у себя дома / Ю. И. Рубинский. – М. : Мол.гвардия, 1989. – 288 с.
62. *Самсонов, А.М.* Вторая мировая война. Очерк важнейших событий / А. М. Самсонов. – М. : Наука, 1990. – 637 с.
63. *Самсонов, А.М.* Москва, 1941: от трагедии поражений – к великой победе / А. М. Самсонов. – М. : Моск. рабочий, 1991. – 287 с.
64. *Самсонов, А.М.* Сталинградская битва / А. М. Самсонов. – М. : Наука, 1989. – 627 с.
65. *Сергеев, Ю. В.* Новейшая история (1945–1999). Подробности / Ю. В. Сергеев. – М. : АСТ, 2000. – 568 с.
66. *Сидихменов, В.Я.* Китай: общество и традиции / В. Я. Сидихменов. – Смоленск : Русич, 1990. – 460 с.
67. *Сила-Новицкая, Т.Г.* Культ императора в Японии: мифы, история, доктрины, политика / Т. Г. Сила-Новицкая. – М. : Наука, 1990. – 204 с.
68. *Соколов, Б.* Цена Победы. Великая Отечественная: неизвестное об известном / Б. Соколов. – М. : Моск. рабочий, 1991. – 191 с.

69. Сталин. Рузвельт. Черчилль. Де Голль. Политические портреты / сост. В. Велесько. – Минск : Беларусь, 1991. – 367 с.
70. Тайны политических убийств / сост. В. Т. Вольский. – Ростовн/Д : Феникс, 1997. – 544 с.
71. Толанд, Дж. Адольф Гитлер : в 2 кн. / Дж. Толанд. – М. : Интердайджест, 1993.
72. Трухановский, В.Г. Уинстон Черчилль / В. Г. Трухановский. – М. : Междунар. отношения, 1982. – 464 с.
73. Хохлов, Н.П. Патрис Лумумба / Н.П. Хохлов. – М. : Мол.гвардия, 1971. – 272 с.
74. Ульяновский, Р.А. Три лидера Великого индийского народа: Мохандас Карамчанд Ганди. Джавахарлал Неру. Индира Ганди / Р. А. Ульяновский. – М. : Политиздат, 1986. – 231 с.
75. Филиппов, Б.А. Иоанн Павел II / Б. А. Филиппов // Вопросы истории. – 1993. – № 3. – С. 49–67.
76. Фурсенко, А.А. Президенты и политика США. 70-е гг. / А. А. Фурсенко. – Л. : Наука, 1989. – 292 с.
77. Фромм, Э. Адольф Гитлер / Эрих Фромм. – М. : Прогресс : VІА, 1992. – 244 с.
78. Хоскинг, Дж. История Советского Союза. 1917–1991 / Дж. Хоскинг. – Смоленск : Русич, 2001. – 496 с.
79. Шевченко, В.Н. Повседневная жизнь Кремля при президентах / В. Н. Шевченко. – М. : Мол.гвардия, 2004. – 468 с.
80. Эволюция восточных обществ. Синтез традиционного и современного / отв. ред. Л. И. Рейснер, Н. А. Симония. – М. : Наука, 1984. – 581 с.
81. Яковлев, Н.Н. Франклин Рузвельт. Человек и политика. Новое прочтение / Н. Н. Яковлев. – М. : Междунар. отношения, 1981. – 414 с.
82. Яковлев, Н.Н. Жуков / Н. Н. Яковлев. – М. : Мол.гвардия, 1992. – 459 с.
83. Япония: Идеология, культура, литература / отв. ред. В. И. Горегляд, В. М. Гривин. – М. : Наука, 1989. – 199 с.

## **Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і кантролі самастойнай работы студэнтаў**

Самастойная работа студэнтаў накіравана на:

- якаснае засваенне і сістэматызацыю атрыманых тэарэтычных ведаў;
- фарміраванне ўменняў па складанні і апрацоўцы розных відаў дакументацыі;
- фарміраванне навыку эфектыўнага пошуку інфармацыі ў фондах архіўных устаноў;
- фарміраванне ўмення выкарыстоўваць атрыманыя веды ў навукова-фондавай дзейнасці музейных устаноў і ў рабоце ўстаноў краязнаўча-турыстычнай сферы;
- замацаванне практычных уменняў студэнтаў;
- фарміраванне самастойнай думкі;
- развіццё навукова-даследчых навыкаў і ўменняў.

Кантроль самастойнай работы студэнтаў можа ажыццяўляцца на лекцыях, семінарах, спецыяльна арганізаваных калёквіумах, а таксама падчас залікова-экзаменацыйнай сесіі. Формамі кантролю з'яўляюцца індывідуальнае і фронтальнае апытанне, стварэнне праблемных сітуацый і пастаноўка перад аўдыторыяй задач мазгавога штурму, фармуляванне аўдыторыяй пытанняў у рэчышчы вывучаемай тэмы, стварэнне і прадстаўленне міні-дакладаў і рэфератаў, выкананне тэстаў і г. д.

### **Рэкамендаваныя метады (тэхналогіі) навучання**

Асноўнымі метадамі і тэхналогіямі навучання, якія адпавядаюць задачам вывучэння дадзенага абавязковага модуля, з'яўляюцца:

- 1) метады праблемнага навучання (праблемнае выкладанне, часткова пошукавы і даследчыцкі метады);
- 2) асобасна арыентаваныя (развіваючыя) тэхналогіі, заснаваныя на актыўных (рэфлексійна-дзейнасных) формах і метадах навучання (мазгавы штурм, дзелавая, ролевая і імітацыйная гульня, дыскусія, прэс-канферэнцыя, навучальныя дэбаты, круглы стол, кейс-тэхналогія, праект і інш.);
- 3) інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі, якія забяспечваюць праблемна-даследчы характар працэсу навучання і актывізацыю самастойнай працы студэнтаў (структураваныя электронныя прэзентацыі для лекцыйных заняткаў, выкары-

станне аўдыя-, відэападтрымкі вучэбных заняткаў (аналіз аўдыя-, відэасітуацый і інш.), распрацоўка і прымяненне на аснове камп'ютарных і мультымедычных сродкаў гістарычных творчых заданняў, дапаўненне традыцыйных навучальных заняткаў сродкамі ўзаемадзеяння на аснове сеткавых камунікацыйных магчымасцей (інтэрнэт-форум, інтэрнэт-семінары і г. д.).

Па кожным раздзеле і тэме дадзенай вучэбнай праграмы ў адпаведнасці з іх мэтамі і задачамі выкладчыкам (кафедрай) праектуюцца і рэалізуюцца пэўныя педагогічныя тэхналогіі. У ліку найбольш перспектыўных і эфектыўных сучасных інавацыйных адукацыйных сродкаў і тэхналогій, якія дазваляюць рэалізаваць сістэмна-дзеясны кампетэнтны падыход у вучэбна-выхаваўчым працэсе, варта вылучыць: вучэбна-метадычныя комплексы (у тым ліку электронныя), варыятыўныя мадэлі самастойнай працы студэнтаў, блочна-модульныя, модульна-рэйтывыя і крэдытныя сістэмы, інфармацыйныя тэхналогіі, метады кейсаў, метады актыўнага навучання.

## **Дыягностыка сфарміраванасці кампетэнцый студэнта**

### **1. Патрабаванні да ажыццяўлення дыягностыкі**

Працэдура дыягностыкі сфарміраванасці кампетэнцый студэнтаў уключае наступныя этапы:

- вызначэнне аб'екта дыягностыкі;
- выяўленне факта вучэбных дасягненняў студэнта з дапамогай крытэрыяльна-арыентаваных тэстаў і іншых сродкаў дыягностыкі;
- вымярэнне ступені адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнтаў патрабаванням адукацыйнага стандарту;
- ацэньванне вынікаў выяўлення і вымярэння адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнта патрабаванням адукацыйнага стандарту (з дапамогай шкалы ацэнак).

## **Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў**

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў прадугледжвае падрыхтоўку студэнтамі інфармацыйных матэрыялаў па ўсеагульнай гісторыі. Для дыягностыкі кампетэнцый студэнтаў прадугледжваецца выкарыстанне наступных сродкаў дыягностыкі:

- тэсты з выкарыстаннем заданняў адкрытай і закрытай формы па асобных раздзелах і тэмах, а таксама па вучэбнай дысцыпліне ў цэлым;
- пісьмовыя заданні па асобных раздзелах вучэбнай дысцыпліны;
- вуснае апытанне падчас заняткаў;
- выступленні студэнтаў на семінарскіх занятках па распрацоўваемых імі тэмах;
- падрыхтоўка і абарона рэфератаў.

## **2. Шкала ацэнак**

Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнтаў на экзаменах па дысцыплінах сацыяльна-гуманітарнага цыкла праводзіцца па дзесяцібальнай шкале. Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнтаў ажыццяўляецца паэтапна па канкрэтных раздзелах (тэмах) вучэбнай дысцыпліны, здзяйсняецца кафедрай у адпаведнасці з абранай установай вышэйшай адукацыі шкалай ацэнак.

## **3. Крытэрыі ацэнак**

Для ацэнкі вучэбных дасягненняў студэнтаў выкарыстоўваюцца крытэрыі, зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

## Пытанні для самастойнай работы

1. Якія наступствы мела Першая сусветная вайна для Вялікабрытаніі?
2. Што такое «лойдджарджызм»?
3. Калі і ў сувязі з чым у Вялікабрытаніі назіраўся ўздым рэбачага руху?
4. Як развівалася эканоміка Вялікабрытаніі ў гады стабілізацыі?
5. У чым заключаўся канфлікт у вугальнай прамысловасці і якім быў змест закона 1927 г. аб рэгуляванні працоўных адносін?
6. З якімі праблемамі сутыкнуўся ІІ лейбарысцкі ўрад і якім чынам гэтыя праблемы вырашаліся?
7. Калі сфарміраваўся і якім быў па партыйным складзе «нацыянальны ўрад»?
8. Якія змены адбываліся ў брытанскіх палітычных партыях у 1930-х гг.?
9. Якімі былі знешнепалітычныя прыярытэты Вялікабрытаніі ў міжваенны час?
10. Якой па форме кіравання была Іспанія пасля Першай сусветнай вайны?
11. У чым спецыфіка сацыяльнай структуры Іспаніі?
12. Якія найбольш уплывовыя палітычныя сілы дзейнічалі ў краіне ў пачатку 1920-х гг.?
13. На якія сацыяльныя слаі абапіраўся ПрымадэРывера?
14. Якія мэты ставілі перад сабой рэспубліканцы?
15. У чым заключаліся мерапрыемствы рэспубліканскага ўрада?
16. Што такое «Іспанская фаланга»?
17. На якія палітычныя сілы абапіраліся фалангісты?
18. Ад якой падзеі пачалося разгортванне Грамадзянскай вайны?
19. Што такое «палітыка неўмяшальніцтва»?
20. Якімі былі вынікі Грамадзянскай вайны?
21. Якія працэсы ў грамадстве паўплывалі на развіццё культуры?
22. У чым заключалася навуковая рэвалюцыя дадзенага перыяду?
23. Як змяніліся ўмовы жыцця заходняга грамадства?



24. Назавіце найбольш вядомыя дасягненні ў развіцці навукі, тэхнікі, медыцыны?
25. Што такое рэлятывізм у навуцы?
26. Якія мадэрнісцкія плыні ў мастацтве вы ведаеце?
27. Што такое сацыялістычны рэалізм?
28. Якія новыя музычныя кірункі з'явіліся ў дадзены перыяд?
29. Каго з найбольш вядомых дзеячаў літаратуры і мастацтва дадзенага перыяду вы можаце назваць?
30. У чым заключаўся сістэмны крызіс пасля распаду СССР?
31. Якім чынам было ўрэгулявана пытанне ядзерных узбраенняў у першай палове 1990-х гг.?
32. Якія палітычныя, этнічныя, эканамічныя працэсы назіраліся ў рэспубліках былога СССР?
33. Уякім геапалітычным становішчы апынулася Расія ў 1990-х гг.?
34. Якімі ў 1990-х гг. былі геапалітычныя арыенціры рэспублік Сярэдняй Азіі, Каўказа, Украіны, Беларусі?
35. Якія змены адбыліся на постсавецкай прасторы на працягу 2000-х гг.?
36. Што такое СНД? Якія дзяржавы ўваходзяць у гэтае аб'яднанне?
37. Якія існуюць саюзныя пагадненні ў рамках СНД?

*Вучэбнае выданне*

**УСЕАГУЛЬНАЯ ГІСТОРЫЯ**  
**Раздзел 4. НАЙНОЎШЫ ЧАС**

*Вучэбная праграма  
ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне  
для спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа  
і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч  
Тэхнічны рэдактар Л. М. Мельнік

Падпісана ў друк 2021. Фармат 60x84 <sup>1</sup>/<sub>16</sub>.  
Папера офісная. Рызаграфія.  
Ум. друк. арк. 2,32. Ул.-выд. арк. 1,72. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:  
установа адукацыі  
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».  
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,  
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.  
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.  
Вул. Рабкораўская, 17, 220007.